

вихід (але неоднозначний із погляду дотримання п. 20 ст. 92 Конституції України) із цієї прогалини пропонує оприлюднений 12 лютого 2016 р. проект територіальної громади міста Самбора — відповідно до ч. 11 ст. 20: «Порядок призначення та проведення місцевого референдуму визначаються законом, а в разі його відсутності додатком до цього статуту».

Пропозиціями стосовно інших складових критерію права бути почутим є: включення до графіка особистого прийому громадян начальниками управлінь, відділів, інших виконавчих органів міської ради (не лише міського голови та його заступників); розробка, ухвалення та впровадження Положення про телефони довіри та гарячі лінії в місті, що позитивно вплине на оперативність надходження звернень громадян; розміщення на офіційному сайті міської ради інформації стосовно телефонів довіри та гарячих ліній; запровадження системи електронного документообігу в міській раді та її органах; у сфері надання транспортних послуг — запровадження нормативного інструменту, який би зобов'язував перевізника не пізніше ніж за місяць до зміни тарифів на перевезення пасажирів повідомляти про це громадян у певних ЗМІ та шляхом усних і письмових оголошень на автобусних станціях, в автобусах відповідного перевізника та на автобусних зупинках, що сприяло б громадянам у реалізації їхніх прав на інформування про суттєві зміни з питань перевезень громадським транспортом.

Врахування всіх або принаймні більшості наведених пропозицій, без сумніву, сприятиме кращому втіленню принципу верховенства права в діяльності міських рад і більшій довірі населення до таких органів публічної влади.

Аліна Безкоровайна

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Конституцією України (ст. 55, 124) закріплено право кожного на судовий захист та передбачено, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі [1], а ст. 18 Закону України від 7 липня 2010 р. «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що суди загальної юрисдикції спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ [2]. Суди мають враховувати, що забезпечення кожному права на справедливий суд та реалізація права особи на судовий захист мають здійснюватися з урахуванням норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини [3].

З метою реалізації конституційних прав кожного на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, захисту виборчих прав, права на доступ до публічної служби тощо в Україні в системі судів загальної юрисдикції утворено адміністративні суди.

Згідно з ч. 2 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України (далі — КАСУ) завданням [4] адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових

відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ [5].

До адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень. Винятки з цього правила встановлено Конституцією та законами України, які можуть визначати інший порядок судового провадження (ч. 2 ст. 17 КАСУ) [5]. Під час розгляду цих спорів суди незалежно від підстав, наведених у позовній заяві, повинні перевіряти їх відповідність усім зазначеним вимогам (п. 1 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ» від 6 березня 2008 р. № 2) [6]. Встановлення невідповідності діяльності суб'єкта владних повноважень хоча б одному із зазначених критеріїв для оцінювання його рішень, дій та бездіяльності може бути підставою для задоволення адміністративного позову, однак лише за умови, що встановлено порушення прав, свобод та інтересів позивача. Якщо ж права, свободи та інтереси позивача не були порушені, суд повинен відмовити в задоволенні позову і постановити окрему ухвалу, якою звернути увагу суб'єкта владних повноважень на недопустимість відхилення від принципів адміністративної процедури.

При визначенні об'єкта захисту в адміністративному судочинстві не можна обмежуватися категорією «суб'єктивні

публічні права» [7, с. 79–86, 373–387, 427–451]. Важливо, щоб порушення прав, свобод та інтересів відбулося в публічно-правових відносинах та виходило від суб'єктів владних повноважень при здійсненні ними владних управлінських функцій.

У випадках, визначених КАСУ, порушення може виходити не від суб'єктів владних повноважень, але в суто публічно-правових відносинах. Йдеться про випадки порушення прав, свобод чи інтересів рішеннями, діями або бездіяльністю засобів масової інформації, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації (ст. 174 КАСУ), діями або бездіяльністю кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії (блоку місцевих організацій партій), їхніх посадових та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу (ст. 175 КАСУ) [5].

Для підтвердження актуальності цього питання слід звернутися до судової практики. Наприклад, у справі Ф., який звернувся з цивільним позовом про поновлення на роботі 10 серпня 2005 р., Печерський районний суд Києва 7 березня 2006 р. розглянув вимоги в порядку адміністративного судочинства. Апеляційний суд Києва постановив нове рішення, залишене в силі Вищим адміністративним судом України. І тільки Судова палата в адміністративних справах Верховного Суду України своєю постановою від 20.03.2007 р. скасувала всі ухвалені судові рішення, провадження у справі закрила, пославшись на порушення положень ст. 17 КАС і ст. 15 ЦПК [8, с. 9; 9], які визначають компетенцію адміністративних і цивільних судів щодо здійснення правосуддя у справах, які виникають із відповідних правовідносин [10].

Отже, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, суди повинні перевірити належність справ до їх юрисдикції та підсудності. Слід зробити висновок, що в окремих випадках судді помилково здійснюють віднесення цивільно-правових спорів до адміністративної юрисдикції, наприклад, у справах про визнання недійсним розпорядження районної адміністрації (органу опіки та піклування) про видачу дозволу на відчуження майна, що належить неповнолітньому [11, с. 20–25]. На нашу думку, виникає потреба системного аналізу ст. 2, 3, 17 КАС, а також листа Верховного Суду України «Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами» [12], ст. 1, 2, 15 ЦПК [13], а також слід виходити з характеру самого спору.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Голос України від 03.08.2010. — № 142.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: з поправками, внесен. відповідно до положень Протоколів № 11 та 14 з Протоколами № 1, 4, 6, 7, 12 та 13) // Право України. — 2010. — № 10. — С. 215–233.
4. Шишкін В. Завдання адміністративного судочинства / В. Шишкін // Право України. — 2005. — № 11. — С. 11–14.
5. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35–37. — Ст. 446 (з наст. змінами).

6. Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 6 березня 2008 року № 2 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0002760-08>. — Назва з екрана.
7. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: навч. посіб. / за заг. ред. Р.О. Куйбіди, В.І. Шишкіна. — К.: Старий світ, 2006. — 576 с.
8. Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. — К.: Атіка, 2008. — 840 с.
9. Георгієвський Ю. В. Адміністративна юстиція: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.2007 / Ю. В. Георгієвський; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2004. — 19 с.
10. Рішення Верховного Суду України від 20 березня 2007 р. про поновлення на роботі та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.
11. Перепелюк В. Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики / В. Г. Перепелюк. — К.: Конус-Ю, 2007. — 272 с.
12. Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами: Інформаційний лист Верховного Суду України від 26.12.2005 № 3.2. — 2005.
13. Цивільний процесуальний кодекс України: станом на 1 січня 2012 р. — Харків: Одіссей, 2012. — 184 с. — (Закони України) Х629.2–324 / Ц 57.